

รกขกร

๑ : หมอต้นไม้ ผู้ต่อลมหายใจให้รากแก้ว

ก่อนตัดแต่งกิ่ง

หลังตัดแต่งกิ่ง

ท่ามกลางร่มเงา แสงอาทิตย์สาดส่องผ่านพุ่มไม้สูงใหญ่มายังผืนดินเป็นริ้วเงาของใบไม้ที่พากันเคลื่อนไหวตามแรงลม ฉันทงเหยหน้ามองต้นไม้ใหญ่ในรั้วบ้านที่ผ่านร้อนผ่านหนาวและผ่านฝนมาพร้อม ๆ กันกับฉันนานนับปี

ต้นไม้ต้นเดียว ๆ เพียง 15 เซนติเมตรในวันนั้นเติบโตมาจนสูงกว่า 3 เมตรในวันนี้ ทำให้ฉันอดกังวลถึงอันตรายของมันไม่ได้ หากวันใดวันหนึ่งเกิดอุบัติเหตุขึ้นจากความใหญ่โตของมัน การโค่นทิ้งนั้นไม่ได้อยู่ในความคิดของฉันแม้แต่ชนิดเดียว แต่ฉันกำลังคิดว่าจะทำอย่างไรให้เราอยู่ด้วยกันนาน ๆ อย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกันอย่างที่เคยเป็นมา ฉันทงจึงเริ่มหาข้อมูลและค้นหาผู้ที่จะมาดูแลรักษาเพื่อนร่วมรั้วเพื่อให้เราได้อยู่ร่วมกันต่อไปอย่างปลอดภัย

หมอต้นไม้ ฉันทงเพิ่งเคยได้ยินคำนี้เป็นครั้งแรก อาจไม่ใช่อาชีพที่เรารู้จักกันดีนัก แต่อาชีพนี้เป็น **วิชาชีพ** หนึ่งในแวดวงต้นไม้ และมีชื่อเรียกทางการว่า **รกขกร** ฉันทงเริ่มสนใจในคำนี้และนึกที่จะค้นหาความหมายของมัน

รกขกร (Arborist) หรือ **นักศัลยกรรมต้นไม้ใหญ่ (Tree Surgeon)** เป็น **นักวิชาชีพที่มีหน้าที่จัดการและดูแลต้นไม้ใหญ่** ซึ่งหมายถึงต้นไม้ใหญ่ในเมืองและในบริเวณอาคารสถานที่ รวมถึงไม้เลื้อยและไม้พุ่มมีแก่นที่เป็นไม้ยืนต้น และยังรวมถึงงานด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับต้นไม้ที่เราคุ้นเคย เช่น การปลูก การตัดแต่ง การค้ำจุน การป้องกันและรักษาโรคและแมลงหรือโรคพืชอื่น ๆ และงานเกี่ยวกับต้นไม้ที่ยากยิ่งขึ้น อาทิ การป้องกันการถูกฟ้าผ่า และการโค่นต้นไม้ที่มีความใหญ่โตที่เราไม่สามารถทำเองได้อย่างถูกต้อง

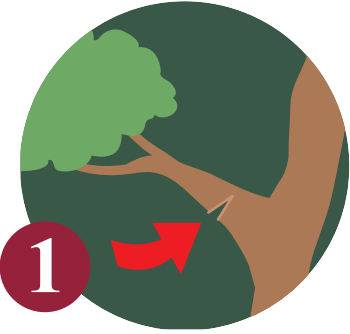
นอกจากนี้ยังมีงานต้นไม้อื่น ๆ ที่เราอาจนึกไม่ถึง เช่น การวางแผน ให้คำปรึกษา การทำรายงานและการเป็นพยานศาลในฐานะผู้เชี่ยวชาญซึ่งพบในต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากต้นไม้ใหญ่มีประโยชน์ต่อพวกเราอย่างมาก แต่มันก็มีการดำรงชีวิตที่ซับซ้อน มีขนาดใหญ่โตและน้ำหนักมาก ต้นไม้ใหญ่ในเมืองจึงต้องการการการเฝ้าระมัดระวังและการดูแลเพื่อเป็นการประกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเช่นเดียวกันกับต้นไม้ของฉันทง

การดูแลต้นไม้ใหญ่ที่พบเห็นกันมากคือการตัดแต่งเพื่อให้พ้นจากสายไฟฟ้า กำแพง รั้ว อาคาร และอีกอย่างคือการดูแลในระยะยาว เพื่อให้ต้นไม้มีความแข็งแรง อายุยืน ผู้คนสามารถใช้พื้นที่ใต้ต้นไม้ได้อย่างปลอดภัย นอกจากนี้ต้นไม้ใหญ่ยังต้องตัดแต่งให้มีรูปทรงสวยงาม สร้างสุนทรียภาพ ให้ความร่มเย็นแก่สมาชิกในบ้านและผู้อยู่อาศัย

ต้นไม้ใหญ่ในเมืองย่อมได้รับผลกระทบจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ และจากการจัดการสาธารณูปโภคทั้งบนดินและใต้ดิน รวมทั้งจากภัยธรรมชาติเอง ทำให้วิธีการตัดแต่งต้นไม้ใหญ่ขึ้นอยู่กับชนิด ประเภทของต้นไม้และสภาพแวดล้อมที่ต้นไม้ใหญ่นั้นขึ้นอยู่กับ เพราะฉะนั้นการตัดแต่งและการดูแลจึงต้องกระทำโดยผู้ที่มีความรู้และทักษะเกี่ยวกับต้นไม้ใหญ่คือ **“รุกขกร”** โดยตรงนั่นเอง

ฉันเพิ่งรู้ว่า มีเทคนิคในการดูแลและตัดแต่งต้นไม้ใหญ่ของรุกขกรมีหลากหลายวิธีที่แตกต่างจากวิธี “การตัดแต่งต้นไม้ใหญ่” แบบทั่วๆ ไปที่เคยทำที่อาจถือว่าไม่ได้มาตรฐานของงาน **รุกขกรรมสมัยใหม่** ซึ่งวิธีตัดต้นไม้ผิดๆ ที่พบได้บ่อย ได้แก่ การบั่นยอด การกุดกิ่ง และการตัดโค่น ซึ่งการตัดต้นไม้ในลักษณะนี้จะมีผลเสียต่อต้นไม้มากกว่าที่เราคิด เพราะเมื่อใบทั้งหมดถูกตัดทิ้ง ต้นไม้ก็จะสังเคราะห์แสงไม่ได้ ดังนั้นมันจะรีบสร้างใบใหม่ขึ้นมาทดแทน ทำให้การสร้างเนื้อเยื่อ ราก เปลือกต้นได้น้อยลง ทำให้ต้นไม้อาจจะตายได้

วิธีตัดแต่งกิ่งขนาดใหญ่ ให้ถูกขั้นตอน

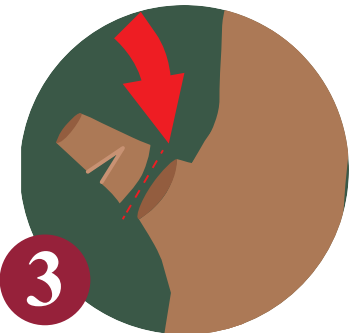
1

ตัดบากด้านล่างกิ่ง เพื่อป้องกันเปลือกฉีกขาด

2

ตัดกิ่งที่ต้องการให้ขาดจากด้านบน เพื่อลดน้ำหนักกิ่ง

3

ตัดเก็บต่อให้ชิดคอกิ่งในตำแหน่งที่ถูกองศา

และความสำคัญของรุกขกรอีกอย่างหนึ่งคือด้านการปลูกสร้างสิ่งต่าง ๆ และ **การวางผังเมือง** ถ้าจะมีความสามารถในการประเมินต้นไม้ทั้งด้านสุขภาพ ความแข็งแรงทางโครงสร้างของต้น ความปลอดภัย หรือความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในงานภูมิสถาปัตยกรรม รวมทั้งการปลูกในระหว่างการก่อสร้าง ปัจจุบันนิเวศรุกขกรรมสมัยใหม่ได้ก้าวหน้าไปค่อนข้างรวดเร็วทั้งทางด้านเทคโนโลยีและวิธีปฏิบัติซึ่งแตกต่างจากวิธีเก่าๆ ที่เคยปฏิบัติมา และฉันได้เรียนรู้เพิ่มมาว่า **รุกขกรรมสมัยใหม่ยังได้นำผลการวิจัยมาเป็นพื้นฐานและสนับสนุนในการปฏิบัติงานอีกด้วย**

การเป็นรุกขกรไม่ใช่เรื่องง่ายเลย และกว่าจะเป็นรุกขกรได้ ต้องมีความรู้และทักษะในด้านต่าง ๆ อย่างเช่น ความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตของต้นไม้ใหญ่ โรคและแมลงของต้นไม้ชนิดนั้น วิธีการป้องกันและรักษา วิธีการตัดแต่ง การอนุรักษ์และฟื้นฟูต้นไม้เก่าแก่ที่สำคัญ ต้องใช้เครื่องมือและเครื่องจักรกลเกี่ยวกับต้นไม้ได้ มีทักษะในการป็นป้ายใช้เชือกและอุปกรณ์นิรภัยเป็น รู้เทคนิควิธีการป้องกันอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

และที่สำคัญมากขึ้นต่อส่วนรวมคือ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับสาธารณูปโภคทั้งบนดินและใต้ดิน ทราบกฎหมายที่เกี่ยวข้องและความรับผิดชอบตามกฎหมายในการประกอบวิชาชีพ และต้องประเมินค่าของต้นไม้ใหญ่ทั้งด้านเศรษฐศาสตร์และด้านนิเวศวิทยาได้

อีกอย่างคือการทำงานใน **“วิชาชีพรุกขกร”** ได้อย่างเต็มตัวได้นั้น จะต้องผ่านการทดสอบความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ และการฝึกงานตามเวลาที่กำหนด **ผู้สอบผ่านจะได้รับใบรับรองความรู้ความสามารถรุกขกร (Certified Arborist)** เพียงเท่านั้นก็จะได้ทำงานอยู่กับต้นไม้ได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาชีพแล้ว

ตอนนี้ในประเทศไทยยังไม่มีคณะหรือสาขาวิชาเกี่ยวกับรุกขกรโดยตรง หากใครมีความสนใจในด้านนี้ สามารถเรียนได้จากวิชา **“การป่าไม้ในเมืองและการจัดการต้นไม้” (Urban Forestry)** และในภาควิชา **“วนวัฒนวิทยาเขตเมือง” (Urban Silviculture)** คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ซึ่งเป็นแห่งเดียวที่มีการเรียนการสอนใกล้เคียงกับวิชารุกขกรรมมากที่สุด

ส่วนในต่างประเทศโดยเฉพาะทวีปยุโรปและประเทศสหรัฐอเมริกา มีความก้าวหน้าในด้านนี้มาก มีองค์กรด้านรุกขกรรม ได้แก่ **“สมาคมรุกขกรรมนานาชาติ” (The International Society Of Arboriculture)** ซึ่งเป็นองค์กรอิสระไม่หวังผลกำไร จัดตั้งขึ้นเพื่อเผยแพร่และยกระดับการปฏิบัติวิชาชีพรุกขกรรม ส่งเสริมให้มีการศึกษาและการสอบรับใบรับรองความรู้ความชำนาญและความสามารถพื้นฐาน และการรับรองความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

รุกขกรในประเทศไทยอาจยังมีไม่มากนัก ฉันทราว่าประเทศไทยมีอาชีพรับจ้างตัดโค่นต้นไม้ใหญ่บ้างแล้ว โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครและตามเมืองใหญ่ ๆ แต่ยังไม่มียาชีพรับจ้างตัดแต่งและดูแลต้นไม้ใหญ่ที่มีความรู้ ทักษะ และวิธีการที่เทียบได้กับรุกขกรในต่างประเทศ แม้จะมีผู้มีความรู้ด้านวนศาสตร์หรือพืชสวนเริ่มบุกเบิกวิชาชีพนี้แล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่อาจเรียกได้เต็มทีว่าเป็นนักวิชาชีพรุกขกรรมหรือรุกขกร และ **“สมาคมรุกขกรรมไทย”** ก็เพิ่งก่อตั้งขึ้น เพื่อจะสร้างมาตรฐานของรุกขกรในประเทศไทย อีกทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชนก็เริ่มเล็งเห็นความสำคัญของอาชีพรุกขกรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ

ในอนาคต การพัฒนาบุคลากรผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะ คือ **“รุกขกร”** อาจมีความจำเป็นมากขึ้นสำหรับประเทศไทย และคนไทยเพียงคนเดียวที่ได้ไปรับรองอาชีพรุกขกร ระดับนานาชาติ จาก ISA สมาคมรุกขกรรมนานาชาติ คือ **ดร.พรเทพ เหมือนพงษ์** อาจารย์ประจำคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งกว่าจะเป็นรุกขกรได้ต้องสอบให้ได้ไป ISA จากสมาคมรุกขกรรมนานาชาติ โดยมีข้อกำหนดว่าต้องจบการศึกษาจากคณะที่เกี่ยวข้องกับต้นไม้ อาทิ วนศาสตร์ พฤกษศาสตร์ พืชสวน และมีประสบการณ์การทำงานจริง ๆ เกี่ยวข้องกับงานรุกขกรอย่างน้อย 2 ปี หลังจากนั้นก็ยื่นใบสมัครไปก่อน ทางสมาคมจะเป็นผู้ตรวจสอบว่าเหมาะสมหรือไม่ ถ้าหากผ่านการตรวจสอบเรียบร้อยแล้วจะถูกเรียกไปสอบข้อเขียนด้านต้นไม้โดยตรง ซึ่งข้อสอบจะเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด และเมื่อสอบข้อเขียนผ่าน **Arborist** ก็จะได้ใบรับรองจาก ISA เลย แต่ยังมีอีกส่วนคือ **Tree Worker Climber** คือคนทำงานบนต้นไม้ ก็จะต้องผ่านทั้งข้อเขียนและภาคปฏิบัติ ต้องปีนต้นไม้สอบตัดต้นไม้ด้วย

ปัจจุบัน **ประชากรเมืองของประเทศไทยกำลังเพิ่มสัดส่วนมากกว่าประชากรเกษตรตามแนวโน้มนสากล** เมืองที่ขยายมากขึ้นก็ทำให้การปลูกต้นไม้ใหญ่ในเมืองทุกเมืองเพิ่มตาม ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านความรับผิดชอบและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของเจ้าของอาคารสถานที่เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ปัญหาความขัดแย้งระหว่างสาธารณูปโภคและต้นไม้ใหญ่ย่อมเพิ่มด้วยเช่นกัน

อย่างน้อย **ต้นไม้** ก็ได้ชื่อว่าเป็นที่พอกพอดของมนุษย์และเหล่าสรรพสัตว์ และ**ป่าในเมือง**ก็ไม่ได้เป็นแค่พื้นที่สีเขียวเล็ก ๆ อีกต่อไป แต่ยังสามารถช่วยลดปรากฏการณ์เกาะความร้อน (Urban Heat Island) ลดปริมาณการระบายน้ำฝนของเมือง ลดมลพิษทางอากาศ ลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานด้วยการเพิ่มเงาต้นไม้กำบังอาคารให้มากขึ้น เพิ่มมูลค่าทางราคาแก่อสังหาริมทรัพย์ ช่วยเพิ่มที่พักพิงแก่สัตว์ต่าง ๆ ตลอดจนการช่วยบรรเทาปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยรวมให้แก่เมืองได้อีกด้วย ดังนั้น การรณรงค์ปลูกต้นไม้ใหญ่ในเมืองด้วยเหตุผลทางนิเวศวิทยาและการประหยัดพลังงานจึงนับเป็นเหตุผลสำคัญในการเพิ่มจำนวนต้นไม้ให้มากขึ้น

ฉันตัดสินใจให้รุกขกรจาก **Ideal care garden** มาดูแลเพื่อนของฉัน เมื่อเสร็จเรียบร้อย เพื่อนเก่าทรงผมใหม่ก็ดูโปร่งและปลอดภัยขึ้นทันตา ฉันไม่ต้องกังวลกับกิ่งก้าน ความใหญ่โต และการเกิดอุบัติเหตุจากมันอีกต่อไป และหากวันใดเพื่อนของฉันเติบโตขึ้น ฉันก็จะให้ **“หมอต้นไม้”** มาช่วยดูแลอีกครั้ง เท่านั้นเราก็จะได้อยู่ร่วมกันต่อไปอีกนานเท่านั้น

มาร่วมกันส่งเสริมวิชาชีพรุกขกร และส่งต่อต้นไม้ให้แก่ลูกหลานของเรากันเถอะ

ประโยชน์ของต้นไม้ของเรา

- ช่วยชะลอความเร็วลม
- ช่วยลดอุณหภูมิในหน้าร้อน
- เป็นเครื่องกรองอากาศ
- ช่วยลดโลกร้อน
- มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์
- เป็นที่อยู่อาศัยให้สัตว์ต่าง ๆ

ขอบคุณข้อมูลจากเพจ Ideal care garden

BIG TREES PROJECT

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

THAILAND
QUALITY
AWARD

THAILAND
QUALITY
CLASS

TQC 2019

คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
มหาวิทยาลัยมหิดล

ได้รับรางวัลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ
(Thailand Quality Class: TQC)

จากสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานรางวัลคุณภาพแห่งชาติ

LINE Ramathibodi

